

از کریدور زنگزور تا کریدور غلات؛ اقتصادسراآمد بررسی می‌کند

اردوغان به دنبال احیای کریدور غلات

گروه ترانزیت دریا – توحید ورستان – عبدالقادر سلوی، نویسنده ترک و یکی از نزدیکان رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه، اوایل ماه قبل اعلام کرد که ولادیمیر پوتین بزودی به ترکیه سفر خواهد کرد اما بعدا تصمیم تغییر و قرار شد اردوغان به مسکو سفر کند. موارد احتمالی مهمی در دستور کار مذاکرات سطح عالی روسیه به ترکیه است که عبارتند از بازگشت روسیه به طرح غلات دریای سیاه و کریدور غلات؛ روابط تجاری و دوجانبه، کریدور زنگزور و روابط ترکیه، آذربایجان و ارمنستان و مساله سوریه.

اردوغان به دنبال احیای کریدور غلات

قبلا کارشناسان پیش‌بینی می‌کردند که اردوغان می‌خواهد معامله غلات را دوباره برقرار کند زیرا نمی‌خواهد منافع مالی و بیسن المللی آن را از دست بدهد. احیای منافع روسیه بارها و بارها به طور علنی و واضح قبل و بعد از خروج دولت روسیه از توافق غلات یا تعلیق مشارکت خود در قراردادهای استانبول در سال ۲۰۲۲ مورد توجه قرار گرفت. شرایط معامله غلات به منافع روسیه بازمی‌گردد که عبارتند از لغو تحریم‌های صادراتی محصولات کشاورزی و کودهای شیمیایی، اتصال بانک کشاورزی روسیه به سوئیفت، مجوز واردات قطعات یدکی ماشین آلات کشاورزی و تعمیر خط لوله اصلی آمونیاک Togliatti-Odessa.

شرایط مورد علاقه روسیه توسط وزارت خارجه روسیه، سخنگوی ریاست جمهوری روسیه، دستیار رئیس جمهور روسیه در امور سیاست خارجی و حتی ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه در گفت و گوی تلفنی با اردوغان اعلام شده است. با این حال ترکیه به دنبال این است که عبور کشتی‌های جنگی روسیه از تنگه‌های ترکیه به سمت سوریه را یادآوری و بدین ترتیب برتری ترکیه را به نمایش بگذارد.

تنگه‌های ترکیه نیز برای دیپلماسی روسیه ضروری است تا ارتباطات دریایی با کشورهای آفریقایی را در اولویت قرار دهد. آنکارا به مسکو پیشنهاد عبور

غلات روسیه از طریق خاک خود را به کشورهای فقیر آفریقایی و همچنین تبدیل غلات به آرد در کارخانه‌های آرد ترکیه می‌دهد، که طبیعتا هزینه‌ای نیز دارد.

روندرو به رشد روابط تجاری

بین روسیه و ترکیه

در نهایت، اردوغان در خلال گفتگوهای خود با پوتین، احتمالا پیشنهاد دریاسالار بازنشسته نیروی دریایی ایالات متحده، جیمز استاوریدیس، ایجاد کاروان نیروی دریایی ناتو شامل غلات اوکراینی با اسکورت نیروی دریایی ترکیه را مطرح کند. با این حال، آنکارا تاکنون از حمایت از این ابتکار امتناع کرده و به دوست خود پوتین امیدوار است. البته روابط تجاری بین روسیه و ترکیه روند رو به رشد و گسترش دامنه مبادلات تجاری را دارد که صادرات گاز روسیه، ساخت نیروگاه هسته‌ای و گردشگری بخشی از آن است. آنکارا امیدوار است پروژه «هاب گاز» که به ابتکار رئیس جمهور پوتین به ترک‌ها پیشنهاد شد، اجرایی شود. همکاری‌های فنی- نظامی در زمینه‌های فناوری به ویژه در زمینه‌های هوانوردی رزمی، پدافند هوایی و فضایی در این راستا. یکی از زمینه‌های مهم همکاری تجاری ترانزیت محصولات اروپایی از طریق ترکیه به روسیه و همچنین خدمات مالی است.

افزایش فشار بر روس‌ها در قفقاز

پس از شکست نظامی ارمنستان در قسره باغ کوهستانی در سال ۲۰۲۰، کریدور زنگزور مورد توجه ویژه قرار گرفته است. ترکیه فشار خود در منطقه‌ای را افزایش داد تا از طریق منطقه نخجوان و مغری ارمنستان، کوتاه‌ترین ارتباط زمینی بین آذربایجان و بقیه کشورهای ترک آسیای مرکزی را به دست آورد.

اردوغان تاکنون این ارتباط را به عنوان یک کریدور تجاری حیاتی مهم برای کشورهای کلیدی اوراسیا مانند ترکیه، روسیه و چین تعریف کرده است. در واقع این کریدور «پلی» است که ترکیه را به توران بزرگ متصل

می‌کند. بـا آن، ترکیه یک پروژه انرژی جدید به نام پروژه توسعه گاز TANAP-۲ یا خط لوله ترانس کاسپین را محقق خواهد کرد که ضمن دور زدن روسیه، دسترسی به منابع گازی ترکمنستان را فراهم می‌کند. موضوع کریدور زنگزور بدون توجه به منافع و اهداف طرف ارمنی، احتمالا در دیدارهای پوتین و اردوغان بیشتر مطرح می‌شود. در انجام این کار، هر یک از طرفین بر اساس منافع خود موضع‌گیری می‌کنند و بدون در نظر گرفتن دوستی شخصی رهبران، سود بیشتر تاکنون نصیب ترکیه شده است. از همین روی، بار دیگر فشار بیشتری بر موضع مسکو وجود دارد. مسکو در صورت تحقق کریدور زنگزور، حضور ژئوپلیتیکی خود در قره باغ کوهستانی را از دست خواهد داد زیرا قره باغ به آذربایجان واگذار و آنکارا و باکو قصد ندارند حضور نظامی – سیاسی روسیه را در مناطق مسئولیت خود حفظ کنند و بدین ترتیب ارمنستان به آمریکا و ترکیه وابسته می‌شود. این به معنای خروج ارمنستان از سازمان پیمان امنیت جمعی (CSTO)، و توقف حضور نظامی روسیه در ماوراء قفقاز، از جمله خروج پایگاه نظامی ۱۰۲ از گیومری و

نیروهای مرزبانی روسیه خواهد بود. علاوه بر این، واگذاری کریدور زنگزور توسط روسیه به ترکیه و آذربایجان به شدت به روابط مسکو با تهران لطمه می‌زند، زیرا تهران نمی‌خواهند ترکیه و ناتو در مرزهای شمالی خود تقویت شود. با این حال، اگر آنکارا و باکو برای استقرار اراده خود در منطقه به زور تکیه کنند، این خطر وجود دارد که صلح بین ارمنستان و آذربایجان از بین برود و چشم انداز یک درگیری جدید منطقه‌ای به واقعیت تبدیل شود. در چنین حالتی، روسیه چگونه باوجود کریدور زنگزور رابطه خوبی بسا ترکیه خواهد داشت؟ باید توجه داشت که چنین دیپلماسی می‌تواند منجر به مسدود شدن رویکرد شمال- جنوب، هم در جهت ایران و هم در ترکیه شود.

بن‌بست در پرونده سوریه

اردوغان از طرح روسیه برای مذاکره جدی با طرف سوری در سطح وزارت خارجه، وزارت دفاع و سازمان‌های اطلاعاتی خارجی به‌ویژه قبل از انتخابات ماه می حمایت کرد. با این حال، آنکارا آشکارا هدف خود را برای ماندن در مناطق شمالی سوریه اعلام و استراتژی خود را به تهدید کردها آشکارا، محدودیت‌هایی را بر سر پلت‌فرم مذاکرات آستانه بین روسیه، ترکیه، ایران و سوریه اعمال کرد. به عبارت دیگر، اردوغان می‌تواند در کلام به همتای روسی خود قول صلح در سوریه بدهد اما بدون خروج نیروهای خود یا پایان دادن به حمایت نظامی از تشکل‌های شبه نظامی طرف‌دار ترکیه شاید این امر سخت باشد. علاوه بر این، موضع ترکیه در وضعیت سوریه آشکارا در تضاد با استراتژی ایران بوده که در دیدار وزارت خارجه اعلام کرده است که نیروهای ترکیه باید از قلمرو تحت کنترل دولت سوریه خارج شوند. بنابراین، مشخص می‌شود که دیدار پوتین با اردوغان نمی‌تواند به راه‌حل‌های اساسی منجر شود چون جایگاه روسیه در خاور میانه و قفقاز جنوبی به شدت آسیب خواهد دید.

اداره کل بنادر و دریانوردی خوزستان خبر داد:

مجموع عملیات تخلیه و بارگیری کالا در بندر امام به بیش از ۱۷ میلیون تن رسید

سرپرست معاونت امور بندری و اقتصادی اداره کل بنادر و دریانوردی خوزستان گفت: مجموع عملیات تخلیه و بارگیری کالاهای نفتی و غیرنفتی طی پنج ماهه امسال در منطقه ویژه اقتصادی بندر امام خمینی(ره) به ۱۷ میلیون و ۵۷۲ هزار و ۳۷۲ تن رسید. به گزارش اقتصادسراآمد، داود چگنی به ایرنا بیان کرد: از ابتدای امسال تاکنون مجموع تخلیه و بارگیری کالاهای غیر نفتی در بندر امام خمینی (ره) ۹ میلیون و ۹۴۳ هزار و ۱۷۶ تن و کالاهای نفتی هفت میلیون و ۶۲۹ هزار و ۱۹۷ تن بوده است.

سرپرست معاونت امور بندری و اقتصادی اداره کل بنادر و دریانوردی خوزستان تصریح کرد: مجموع عملیات بارگیری کالاهای نفتی و غیرنفتی در منطقه ویژه اقتصادی بندرامام خمینی از ۱۰ میلیون و ۱۶۲ هزار و ۲۸۷ تن بار شد چهار درصدی به ۱۰ میلیون و ۵۹۳ هزار و ۷۹۷تن در پنج ماه امسال رسید.

وی با بیان اینکه ترانزیت در این منطقه ویژه اقتصادی با ۱۹ درصد رشد به ۹۲۶ هزار تن در سال جاری رسیده است ادامه داد: صادرات کالا از این بندر با ۶ درصد رشد به ۹ میلیون تن رسیده است. چگنی در بخش دیگری از این گفت و گو با بیان اظهار کرد: تخلیه و بارگیری کالاهای معدنی و شیمیایی به ۲.۸ میلیون تن رسیده در ۲۵ درصد رشد را نسبت به پنج ماهه ابتدایی سال گذشته نشان می‌دهد.

سرپرست معاونت امور بندری و اقتصادی اداره کل بنادر و دریانوردی خوزستان یادآورد شد: همچنین تخلیه و بارگیری فرآورده‌های نفتی به یک میلیون و ۲۰۰ هزار تن رسیده که رشد ۹ درصدی را نسبت به مدت مشابه پارسال نشان می‌دهد. به گفته وی، تخلیه و بارگیری کالای عمومی و متفرقه ۹۴۴ هزارتن است که نسبت به پنج ماهه سال گذشته، رشد چهار درصدی دارد.

بر اساس این گزارش، بیش از ۷۰درصد واردات کالاهای اساسی کشور از منطقه ویژه اقتصادی بندر امام خمینی(ره) انجام می‌شود. همچنین ۹۰ درصد واردات برخی اقلام اساسی از طریق این بندر انجام می‌شود که در تأمین امنیت غذایی کشور تأثیر مستقیمی دارد.

اقتصاد دریا

سه‌شنبه- ۱۴ شهریور ۱۴۰۲- سال هفتم- شماره ۱۷۲۸

اقتصاد دریا

ژئوفورمولوژی مناطق ساحلی))))

بخش پایانی

مانداب‌ها و ژئومورفولوژی ساحلی مازندران

ژئومورفولوژی مناطق ساحلی، از دیرباز مورد توجه محققین و پژوهشگران مناطق ساحلی بوده است و برخی از کارفرمایان و مدیران متولی مطالعات پروژه‌های عمرانی، کمتر به این مهم توجه داشته‌اند.

نقشه‌لندفرم ساحلی نشان می‌دهد که واحد دشت ۷۹/۱درصد، واحد تپه ماهور ۳/۰۲درصد واحد کوهستان ۳/۵۰درصد و زیر واحد کم عمق ساحلی، ۱۷/۴۵درصد ژئومورفولوژی منطقه ساحلی استان گلستان را تشکیل داده‌اند. نتایج نشان داد که حدود ۵/۵درصد منطقه ساحلی استان گلستان از واحد ژئومورفولوژی کوهستان تشکیل شده است. ارتفاعات استان گلستان با حداکثر ارتفاع ۱۲۰۰ متر در کوه پشت ناز از واحدهای سنگی شیبست گرگان ترکیب یافته است. فرسایش پذیری این واحدهای سنگی، به توسعه واحد تپه‌ماهور و لندفرم مخروط‌افکنه در دامنه‌های ارتفاعات جنوبی خلیج گرگان نقش اساسی داشته است. مهم‌ترین واحد ژئومورفولوژیکی استان، واحد دشت قرار شد اردوغان به مسکو سفر کند.موارد احتمالی مهمی در دستور کار مذاکرات

ولادیمیر پوتین قرار بود به ترکیه سفر کند اما بعدا تصمیم تغییر و قرار شد اردوغان به مسکو سفر کند.موارد احتمالی مهمی در دستور کار مذاکرات

سطح عالی روسیه و ترکیه است که عبارت‌تند از بازگشت روسیه به طرح غلات دریای سیاه و کریدور غلات؛ روابط تجاری دوجانبه، کریدور زنگزور و روابط ترکیه،آذربایجان و ارمنستان و مساله سوریه

اطلاعات موجود نشان از تغییرات شگرف در منطقه ساحلی استان گلستان بین سالهای ۱۳۴۶ تا ۱۳۷۰ دارد. منطقه ساحلی این بازه زمانی، روند فرونشست و یک دوره بالاآمدگی تراز دریا را تجربه کرده است؛ سواحل بسیار کم شیب ساحلی دریای خزر در کشور ایران دچار بیشترین آسیب‌های این فرایند بوده که به موجب آن فرسایش نیم‌رخ ساحلی، به مقدار ۶/۵۱۹۴/۱هکتار و رسوب‌گذاری به مقدار ۹/۵۱۶۳/۰ هکتار روی داده و تالاب کمیشان با وسعتی حدود ۶۲۸۰ هکتار شکل گرفته است؛ همچنین روستای چاپاقلی، در ساحل شرقی استان به دلیل آبگرفتگی و تخریب منازل به منطقه‌ای دور از ساحل انتقال یافته است.

مانداب‌ها

براساس نتایج موجود ۲۱۴۶/۱کیلومتر مربع از اراضی ساحلی استان گلستان به دلیل تماس دائم با آب؛ اراضی ماندابی هستند. برخی لندفرم‌های ماندابی عبارت‌اند از کانال رودخانه، دشت سیلابی، جلگه ساحلی، جلگه دلتایی، پهنه گلی، خورها و تالاب‌ها، دریاکنار، بندآب و تا اندازهای پیمان‌و‌دهای رها شده؛ محاط در آب دریا و یا در معرض آب دریا مغروق می‌شوند. نوسانات تراز دریا، سیلاب‌های فصلی در توسعه این لندفرم‌ها نقش داشته‌اند.

لندفرم‌های حاصل از رسوب گذاری

فرآیند رسوب گذاری، یکی از فرایندهای مهم زایشی می‌باشد که به واسطه آن اشکال مختلف ژئومورفولوژیکی تشکیل می‌شوند. این فرایند که فرایندی سازنده محسوب می‌شود، چه در محیط خشکی و چه در محیط دریایی، توسط ذخیره رسوب و عوامل حامل آن کنترل می‌گردد. در منطقه ساحلی استان گلستان، لندفرم‌های مخروط‌افکنه، تلماسه، دشت سیلابی، جلگه ساحلی، دشت دلتایی، دریاکنار، سد، پهنه گلی و جزایر سدی در نتیجه فرایند رسوب گذاری بوجود آمده‌اند. آورد رسوب رودخانه‌های گران‌رود، ترک، قرسو و کردکوی و چندین آبراهه فرعی مهم‌ترین نقش را در شکل‌گیری لندفرم دشت ساحلی استان گلستان داشته‌اند. لندفرم‌های جلگه ساحل و دشت سیلابی، مهمترین لندفرم‌های واحد دشت به شمار رفته به حاصل رسوب گذاری فرایندهای خشکی و دریایی هستند. رسوبات تشکیل دهنده لندفرم‌های یاد شده دقیقاًاز کوپایه تا دریا روند ریزدانه شدن را نشان می‌دهند و در آن‌ها عوامل حمل رسوبات به روش نقلی و عمدتاًآبی نقش داشته است.

به طورنسی ۸/۱کیلومتر مربع از منطقه ساحلی استان گلستان، توسط فرایندهای آبی و رودخانه‌ای محیط خشکی و حدود ۵۸۸کیلومتر مربع از لندفرم‌های ساحلی به واسطه عملکرد مخرب امواج شکل گرفته‌اند. لندفرم‌های حرکات توده‌ای، کانال رودخانه، پیچانرود رها شده و خلیج‌ها، لندفرم‌هایی هستند که فرایند فرسایش، نقش کلی تا جزئی در ایجاد آن‌ها داشته است.

نقشه لندفرم‌های ساحلی استان گلستان، نشان می‌دهد که ناپایداری دامنه‌ها و وقوع لغزش زمین، فرسایش خندقی تا آبراهه‌ای و حفر کانال در واحد دشت، منجر به وقوع حرکات توده‌ای و توسعه کانال رودخانه، و پیچانرود رها، شده فرسایش نوار ساحلی و پیشروی دریا در خشکی در شکل‌گیری خلیج‌ها و تالاب‌های استان شده است.